

ARBEJDSPROCES OG VEJE TIL KILDERNE

ARBEJDSPROCES OG VEJE TIL KILDERNE

Du er en slags detektiv, når du skal skrive historieopgave. Som detektiven må du arbejde ud fra en teori. Vi kalder det **problemformulering**. Som detektiven må du skaffe dig vidner. Vi kalder det **litteratur og kilder**. Og som detektiven må du først og sidst forhøre vidnerne med kritisk opmærksomhed. Vi kalder det **kildekritik**.

Fortiden lader sig ikke rekonstruere. Historieopgaven er **din fortolkning** af en lille del af fortiden. Men den skal så vidt det er muligt være baseret på kendsgerninger.

Hjælper

Du behøver ikke at agere som den ensomme privatdetektiv. Din historielærer og din bibliotekar er vigtige partnere.

Historielæreren er fagmanden, der kan hjælpe dig med at afgrænse emnet og stille de relevante spørgsmål til undersøgelsen. Og så er historielæreren jo også den, der skal evaluere og give dig feed-back efter, at opgaven er afleveret.

Bibliotekaren er fagmanden, der kan hjælpe dig med på en systematisk måde at finde vejene ind til de mest præcise og mest holdbare informationer.

Bruger du disse hjælpere effektivt og i rette tid, kan du koncentrere dig om det mest spændende: at konstruere din historiefremstilling, baseret på kritisk analyse.

Danskopgaven og historieopgaven er afgørende led i forberedelsen af den større skriftlige opgave i 3.g og 2.HF. Din lærer oplyser om krav, rammer og betingelser for opgavearbejdet.

Veje til kilderne

- ▶ fra overblik til sammenhæng og fordybelse
- ▶ fra det generelle til det specifikke
- ▶ brug skolens bibliotek eller studiecener
- ▶ brug den verdens- eller Danmarkshistorie og de kildesamlinger, du kender fra undervisningen
- ▶ brug leksikonopslag til afklaring af navne, begreber, lokaliteter m.v.
- ▶ søg supplerende materiale - bøger og artikler – via andre biblioteker (bibliotek.dk)
- ▶ søg relevante hjemmesider via kvalificerede portaler (netguides)

Vejledning i opgaveproces og kildesøgning, se fx:

Internetsider:

- ▶ www.skrivopgave.dk : Folkebibliotekernes fælles opgaveguide
- ▶ <http://www.silkeborg.bib.dk/hovedmenu/uddannelse/gym/gym-historie.html> : Silkeborg Amtsgymnasiums og Silkeborg Biblioteks fælles hjemmeside om historie
- ▶ www.rysensteen.dk/biblio/ : Ryssensteens Gymnasiums vejledning til en historieopgave

Bøger:

- ▶ **37.149** Internet i historieundervisningen : en håndbog i søgning og materialeteknik. Af Lars Bluhme Larsen og Carsten Bach Nielsen. Systime 2003. 64 sider. Illustreret.
  - ▶ **90.7** Stener Nielsen, Torben: Skriv dig ind i historien. Columbus 1998. 103 sider. Illustreret.
- OBS:** Numrene er emnenumre, som viser bøgernes placering på biblioteket.

ARBEJDS- OG SØGEPROCES

Du skal vælge et emne

- ▶ som du har kendskab til fra undervisningen
- ▶ som interesserer dig
- ▶ som kan problematiseres på en spændende måde
- ▶ som giver et sammensat og varieret kildemateriale

Derfor skal du i samråd med læreren og bibliotekaren undersøge, om der er tilstrækkeligt og relevant kildemateriale, inden du beslutter dig for et emne. Det kan du gøre ved opslag i leksika, verdens- og Danmarkshistorier og andre relevante håndbøger.

Almene leksika

I bibliotekets håndbogssamling står almene leksika i gruppe **03**. Se også Folkebibliotekernes netguide: www.bibliotekernesnetguide.dk under hovedemnet: Telefonbøger og leksika.

- ▶ **03 Den store danske Encyklopædi**
Redaktion: Jørn Lund m.fl. Danmarks Nationalleksikon 1994-2001. Bind 1-20. Illustreret.
- ▶ **Encyclopedia Britannica**
www.britannica.com
Webadressen giver adgang til en forkortet, gratis version med henvisning til internetsider og tidsskriftartikler. Adgang til leksikonartiklerne i fuld tekst via: www.skoda.emu.dk, få adgangskode hos din lærer eller bibliotekar.
- ▶ **Leksikon for det 21. århundrede**
www.leksikon.org
Et alternativt venstreorienteret dansk leksikon. Motto: "Tvivl om alt".

Faglige Leksika

I bibliotekets håndbogssamling står historiske leksika under emnenumrene **90-98**.

► **90 Gads historieleksikon**

Af Tønnes Bekker-Nielsen m.fl. 2. udgave. Gad 2003. 696 sider. Illustreret. Faghistoriske nøglebegreber, historisk betydningsfulde emner, begivenheder, perioder og personer.

► **90.1 Brønnum, Jakob:**

Kulturhistoriske årstal.

Haase 2001. 542 sider. Illustreret. Kunstnere, værker, begivenheder, de vigtigste kulturhistoriske strømninger, motiver og temaer (fx Ødipus eller Faust), stilbegreber og ordforklaringer. Register.

► **95 Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder: fra vikingetid til reformationstid.**

Administrator og fællesredaktør: Georg Runa; redaktør: Allan Karker m.fl. Rosenkilde og Bagger 1956-1978. Bind 1-22. Illustreret.

Litteraturhenvisninger efter de fleste artikler. Register i bind 22 til hele værket.

► **96 Dansk kulturhistorisk opslagsværk**

Redigeret af Erik Alstrup og Poul Erik Olsen. Dansk Historisk Fællesforening 1991. Bind 1-2. Dækker perioden ca. 1400 - ca. 1914.

► **96.71 Gads leksikon om dansk besættelsestid 1940-45**

Redaktion: Hans Kirchhoff m.fl. Gad 2002. 551 sider. Illustreret. Mange grafer, tabeller, kort og planer m.v. Litteraturhenvisninger efter hver artikel.

OBS: Litteraturhenvisninger eller litteraturlister viser, hvilke kilder forfatteren selv har brugt.

Litteraturliste eller bibliografi: "- en fortegnelse over den litteratur der er benyttet ved udarbejdelsen af en bog el. artikel, el. en fortegnelse over litteratur om et bestemt emne el. over litteratur skrevet af en bestemt forfatter". Politikens nudansk ordbog. 1999

Biografiske leksika

I bibliotekets håndbogssamling står personhistoriske leksika under emnenummeret 99.

Se også folkebibliotekernes netguide: www.bibliotekernesnetguide.dk : personhistorie under hovedemnet historie.

► **99.26 Dansk biografisk leksikon**

Redigeret af Sv. Cedergreen Bech. 3. udgave. Gyldendal 1979-1984. Bind 1-16.

Litteraturhenvisninger efter hver artikel. Register i bind 16 til hele værket.

► **Dansk kvindebiografisk leksikon**

www.kvinfo.dk/side/170/

Litteraturhenvisninger efter hver artikel.

Oversigtsværker

I de historiske oversigtsværker i bibliotekets håndbogssamling kan du finde en mere omfattende beskrivelse af et emne end i leksikaene.

Slå op i værkets indholdsfortegnelse og register og find det relevante afsnit.

Se fx:

► **90 Skovmand, Svend:**

Politikens verdenshistorie.

Politiken 2003. 573 sider. Illustreret. Et bind med register. Mange fine farveillustrationer, kort og tidslinjer til hvert afsnit.

► **90 Politikens verdenshistorie**

Hovedredaktion: Erling Bjøl. Politiken 1982-1992. Bind 1-22. Illustreret. I bind 21 er der et fælles register til hele værket.

► **90 Aschehougs verdenshistorie**

Redaktører: Knut Helle m.fl. Aschehoug 1999-2001. Bind 1-16. Illustreret. På letlæst norsk med mange farveillustrationer. Register i hvert bind.

► **90 Roberts, J.M.**

Verdenshistorie

Rosinante 1998-2000. Bind 1-10.

Illustreret.

Mange billeder, kort og faktabokse. Tidstavle og stikordsregister i hvert bind.

Områders, perioders og enkelte landes historie

se emnenummer i bibliotekets sorte emneregister, fx:

90 Europas historie

91.15 Danmarks oldtid

96 Danmarks historie generelt

97.9 Ruslands historie

98.15 Mellemøstens historie

98.63 USA's historie osv.

Enkelte emners historie

se emnenummer i bibliotekets sorte emneregister, fx:

10.9 filosofihistorie

30.26 socialhistorie

60.9 teknologi- og industrihistorie

61.09 sygdomshistorie

63.09 landbrugshistorie

68.09 håndværkshistorie.

Den nyere historie

► Faktalink

Tilgængelig via: www.skoda.emu.dk (adgangskode hos din lærer eller bibliotekar).

Artikler om aktuelle emner med historisk baggrund og med henvisninger til både bøger, artikler og hjemmesider.

► 31.3 The Statesman's Yearbook:

statistical and historical annual of the states of the world for the year .... London: Macmillan 1864-.

► 31.3 Europa World Year Book.

London: Europa Publications 1959-. Bind 1-2.

Begge årbøger med afsnit om enkelte landes nyere historie.

► Keesings worldwide online

www.keesings.com

adgangskode hos bibliotekaren.

Om de nyeste begivenheder i verden.

Du skal i samråd med læreren opstille en problemformulering

- som afgrænser opgaven præcist
- som stiller det/de grundlæggende spørgsmål, der skal styre din kildesøgning
- som sikrer, at du arbejder på et redende, et analytisk og et diskuterende niveau

Du skal udvikle din problemformulering under kildesøgningen

- ved søgning i speciallitteratur, tidsskrifter m.v.
- ved at bearbejde og tilpasse din problemformulering kildematerialets muligheder og begrænsninger

Du skal opstille en disposition for din historieopgave

- som følger din problemformulering
- som giver dig en overskuelig plan for arbejdet
- som sikrer balance og helhed inden for det sidetal, du har til rådighed

Du skal sikre dig, at du har god tid – flere uger – til kildesøgning og til udvikling af din problemformulering inden selve skriveprocessen

- det tager tid at skaffe bøger hjem fra fremmede biblioteker
- det tager tid at læse sig ind på emnet

Emneord og søgestrategi, når du søger trykte kilder:

- du skal udvælge nøgleordene i din problemformulering. Disse nøgleord er dine søgeord eller emneord
- sortér dine emneord i generelle begreber og specifikke ord
- søg på dine emneord i forskellige kombinationer
- brug din fantasi: find synonymmer og relaterede begreber. Søg også på engelske ord

OBS:

Du kan lære noget om søgeteknik her:

- www.skrivopgave.dk
- www.bibkurs.dk
- www.aub.aau.dk/swim/ et videobaseret multimedieprogram om avanceret projektarbejde og informationssøgning

Biblioteksbase

- begynd i dit **skolebibliotek** og/eller i dit lokale **folkebibliotek**:
- søg på emneord i **din lokale biblioteksbase**
- find: bøger, afsnit i bøger, cd-romer
- vælg de relevante titler og find dem på hylden

Spørg **bibliotekaren**, som kan hjælpe dig med at finde andre relevante kilder, fx historiske atlas, lokalhistoriske årbøger og statistiske oversigter.

Søg evt. videre på dine emneord i den **ationale biblioteksbase**: www.bibliotek.dk på internettet.

I bibliotek.dk finder du:

- titler på og oplysninger om de bøger, afsnit i bøger, videoer m.m., som findes i andre danske biblioteker, både folke- og forskningsbiblioteker
- titler på og oplysninger om danske tidsskrifts- og avisartikler samt artikler i årbøger (ikke selve artiklen) efter 1980

I bibliotek.dk kan du søge på **emneord** og **fritekst**:

Søgning i **emneordsfeltet** finder de poster, som har fået tildelt dit søgeord som emneord, dvs. du **afgrænser** din søgning.

Søgning i **fritekstfeltet** finder de poster, som mere eller mindre tilfældigt indeholder dit søgeord, dvs. du **udvider** din søgning.

Vælg de relevante titler, spørg bibliotekaren eller bestil direkte i **bibliotek.dk**.

Litteraturlister:

- husk at tjekke, om der er en litteraturliste i det materiale, du finder. Her kan du selv finde inspiration.
- tag en kopi, påfør kilde, markér de relevante titler
- søg de markerede titler i biblioteksbasen eller spørg bibliotekaren

Webportaler

Webportaler er en port eller indgang til udvalgte og kvalitetsvurderede kilder på internettet. Her findes links til særlige **webkilder** og **netguides** (emneguides).

Vælg de skolerettede webportaler, når du vil undersøge, om der findes noget relevant på internettet om dit emne:

- **SkoDa**: www.skoda.emu.dk
Skolernes databaseservice med adgang til en række databaser, fx:
- **Infomedia** med en række databaser, fx de store danske aviser i fuldtæks siden midten af 1990'erne.
- **Polfoto**: Dagbladet Politikens billedbase

- ▶ **Britannica:** Det største engelske leksikon
- ▶ **Faktalink:** Dansk artikelbase
- ▶ **Gale SRC Gold:** Engelsk artikelbase med særlig historie- og tidslinjebase samt billedbase

- ▶ **Fagenes infoguide:**
www.infoguide.dk
Skolernes webportal, som er opdelt i følgende skoleformer: grundskole og ungdoms- og voksenuddannelser. Under hver uddannelse, fordelt på fag, har fagkonsulenter udvalgt relevante internetkilder. Se Historie og vælg det underemne, som er relevant for dig.

- ▶ **Handelsskolernes internetvejviser:**
www.internetvejviseren.dk
Især for handelsskolernes elever og lærere, men også relevant for andre i ungdomsuddannelserne. Netvejviseren er emneopdelt og udarbejdet af bibliotekarer. Se her: Historie under hovedemnet: Kultur & fritid og vælg et relevant underemne.

- ▶ **Folkebibliotekernes netguide:**
www.bibliotekernesnetguide.dk
Netguiden er emneopdelt og udarbejdet af bibliotekarer. Se her hovedemnet: Historie, museer og arkiver og vælg et relevant underemne.

- ▶ **DEF portalen, danske forskningsbibliotekers fællestjeneste:**
www.deff.dk
Faglige portaler og forskningsbibliotekernes hjemmesider og biblioteks-baser, altså en indgang til kilder på universitetsniveau.

- Kilder til de nyeste begivenheder, fx:**
  - ▶ avisartikler i **Infomedia** via SkoDa
  - ▶ Danmarks Radios hjemmeside:
www.dr.dk

En særlig base med historiske kilder:

- ▶ **Dansk historisk bibliografi:**
se folkebibliotekernes netguide:
www.bibliotekernesnetguide.dk
Danmark under hovedemnet: Historie. En fortegnelse over bøger, artikler m.m. om dansk historie fra vikingetid til nutid efter 1989. En videreførelse af en trykt bibliografi af samme navn. Basen udgives af Det kongelige Bibliotek.

Søgemaskiner

- ▶ Se en kommenteret liste over søgemaskiner i **www.bibliotekernesnetguide.dk** under: Søgeværktøjer

Du skal arbejde kritisk og systematisk med kilderne

- ▶ brug altid de kritiske hv-spørgsmål (hvem? hvad? hvornår? hvordan? hvorfor?)
- ▶ tag notater, der sikrer en præcis og brugbar information under skriveprocessen
- ▶ sæt dine notater i system i overensstemmelse med dispositionens afsnit
- ▶ notér altid titel og sidetal, så du kan henvise præcist i din opgave

Du skal skrive for en fremmed læser

- ▶ skriv ikke til din vejleder. Det bliver alt for indforstået
- ▶ skriv til en interesseret læser, der ikke har specialiseret viden om emnet
- ▶ skriv, så det er klart, hvad der er dokumenteret viden, og hvad der er personlige oplysninger
- ▶ skriv, så du argumenterer for dine synspunkter
- ▶ skriv med vægt på at introducere, definere og forklare
- ▶ skriv med vægt på den kritiske analyse

Du skal dokumentere din viden

- ▶ alle væsentlige oplysninger, der ikke kan defineres som almen viden, skal dokumenteres
- ▶ alle væsentlige oplysninger i din opgave skal kunne kontrolleres af læseren

- ▶ dokumentationen bygger på præcise kildeoplysninger til det pågældende værk med præcist sidetal
- ▶ de anvendte kilder opstilles alfabetisk i en litteraturliste
- ▶ om litteraturliste: se **www.skrivopgave.dk** om henvisning til: Bøger og artikler, billeder, musik og film, internettet m.m.
- ▶ særligt vigtige kilder kan vedlægges som bilag

Dit detektivarbejde er slut for denne gang. Til allersidst skal du for dig selv vurdere, hvad du har lært af din opgave- og kilde-søgningsproces.

HISTORIE
opgave

Historieopgave – arbejdsproces og veje til kilderne

Kort fortalt

- ▶ Vælg emne
- ▶ Slå op i leksika og oversigtsværker
- ▶ Opstil en problemformulering
- ▶ Opstil en disposition
- ▶ Søg trykte kildematerialer: Bøger og artikler
- ▶ Søg på dine emneord (fra problemformuleringen) i forskellige kombinationer
- ▶ Søg i din lokale biblioteksbase
- ▶ Søg videre i den nationale biblioteksbase
- ▶ Skaf de relevante kilder
- ▶ Søg efter kvalitetsvurderede kilder på internettet, vælg de skolerettede webportaler
- ▶ Arbejd kritisk og systematisk med kilderne
- ▶ Bearbejd din problemformulering inspireret af din kildesøgning
- ▶ Husk, at der skal være flere uger til kildesøgning og fremskaffelse af materiale
- ▶ Skriv for en fremmed læser
- ▶ Dokumenter din viden
- ▶ Vurdér, hvad du har lært